

BLENDOW

LEXNOVA

LEXNOVA NYHETER

Fel man mördades – men anstiftare döms till livstid av HD

Publicerad

15 JUL 2022

En 30-årig man gav i uppdrag åt två personer att skjuta ihjäl en man, men på grund av förväxling dödades fel person. Högsta domstolen dömer nu 30-åringen för anstiftan av mordet på den man som faktiskt dödades. Han frikänns dock för anstiftan av försök till mord på den tilltänkta måltavlan eftersom försökpunkten inte passerats och det saknats uppsåt.

En nu 30-årig man åtalades i Malmö tingsrätt tillsammans med två andra män för inblandning i två skjutningar i Malmö. Den ena händelsen avsåg en händelse i mars 2017, när en ung man sköts till döds av två okända gärningsmän vid en återvinningsstation på Ramels väg. Den andra händelsen utspelade sig i februari 2018, då en annan man sköts till döds på Docentgatan.

Tre personer är sedan tidigare dömda för medverkan till mordet på Ramels väg. Enligt åklagaren hade de båda medåtalade männen också gjort sig skyldiga till medhjälp till mordet. 30-åringen skulle i sin tur ha anstiftat de båda skjutningarna.

Det framgår av utredningen att den man som sköts på Docentgatan inte var den tilltänkta måltavlan, utan att skytten eller skyttarna tagit fel på person. Egentligen var det en av två andra män som befann sig på platsen som skulle dödas. Tingsrätten ansåg här att 30-åringen skulle fällas för att ha anstiftat mordförsök på den tilltänkta måltavlan, men att han i avsaknad av uppsåt skulle frias för anstiftan till mord på mordoffret.

Domstolen ansåg även att den tekniska bevisningen - som till stor del består av dekrypterade meddelanden från en Blackberry-telefon - räckte för att fälla 30-åringen för att ha anstiftat mordet på Ramels väg. Mannen hade här via ett alias kommunicerat kring mordet och bland annat erbjudit en betalning på 50 000 euro.

Enligt tingsrätten saknades det helt förmildrande omständigheter kring dödsskjutningarna, som utförts

på öppen gata mot skyddslösa offer. 30-åringen hade också varit delaktig i planeringen och skjutningarna hade aldrig ägt rum om han inte beställt dem. Att 30-åringen inte agerat gärningsman utan endast anstiftare saknade enligt tingsrätten helt betydelse för straffvärdet och någon annan påföljd än livstids fängelse kunde inte bli aktuell.

En av de båda andra männen fälldes samtidigt för medhjälp till mordet på Ramels väg, samtidigt som den andra frikändes.

Hovrätten över Skåne och Blekinge ändrade senare tingsrättens dom på vissa sätt, men fastställde livstidsstraffet mot 30-åringen.

Det hade i hovrätten tillkommit viss bevisning som gjorde att den man som i tingsrätten fällts för medhjälp frikändes. Det var i stället bevisat att den andra mannen gjort efterforskningar och förmedlat uppgifter om det automatvapen som var tänkt att användas vid mordet - och han hade även hållit utkik efter offret. Mannen dömdes därför till två års fängelse för medhjälp.

När det gäller 30-åringen skärpte hovrätten domen, så att han fälldes för att ha anstiftat två mord och ett mordförsök. Skillnaden gentemot tingsrättens dom var att han dömdes även för att ha anstiftat mordet på den man som faktiskt sköts på Docentgatan.

Det saknas svensk domstolspraxis om anstiftarens ansvar vid så kallad error in persona. När man ser till en gärningsman som skjuter fel person döms han eller hon dock för fullbordat uppsåtligt brott mot den som skjutits.

Hovrätten, som även drog paralleller till doktrinuttalanden och praxis från andra länder, ansåg att det saknades anledning att göra annan bedömning när det gäller en anstiftare. En förväxling av offrets identitet saknar med andra ord betydelse.

30-åringen fälldes i och med detta dels för att ha anstiftat ett mordförsök på den man som han ville skulle mördas, dels för att ha anstiftat den dödsskjutning som faktiskt ägt rum. I övrigt ändrades inte tingsrättens dom.

Högsta domstolen, HD, ändrar nu hovrättens dom och fäller 30-åringen för anstiftan av mordet på det faktiska offret. Åtalet för anstiftan av försök till mord på det tilltänkta offret ogillas sock.

Enligt den så kallade täckningsprincipen krävs i regel att den tilltalades uppsåt täcker hela gärningen. Även vid anstiftan av brott förutsätts att brottsrekvisiten omfattas av uppdragsgivarens uppsåt. Det krävs dock inte någon fullständig överensstämmelse mellan anstiftarens föreställning om hur brottet ska utföras och det verkliga händelseförloppet. Det är visserligen givet att en anstiftare normalt inte har uppsåt till en allvarligare gärning än den som anstiftan gällde, men det utesluter inte att dennes uppsåt kan täcka även andra gärningar än den som anstiftan mer konkret avsåg.

Frågorna i målet är hur 30-åringens - anstiftarens - handlande ska bedömas. HD tar först ställning till om en anstiftare kan dömas för anstiftan av mord trots att gärningsmannen på grund av förväxling har dödat "fel" person.

I en sådan error in persona-situation står det klart att gärningen är täckt av gärningsmannens uppsåt. För en anstiftare är det inte lika självklart. Varken lagstiftningen eller svensk rättspraxis ger någon ledning i frågan. I den rättsvetenskapliga litteraturen har dock ansetts att anstiftarens uppsåt bör bedömas på samma sätt som om anstiftaren hade varit gärningsman. Enligt HD är det ett rimligt synsätt som ligger i linje med svensk rätt i fråga om anstiftares uppsåt.

”Detta bör dock förutsätta dels att den gärning som anstiftan avser är straffrättsligt likvärdig med den gärning som faktiskt begås, dels att utfallet är en tänkbar följd av det händelseförlopp som anstiftaren har satt i rörelse”, understryker domstolen.

En andra fråga som aktualiseras i målet är om anstiftaren, utöver anstiftan av mord på det faktiska offret, kan dömas för anstiftan av försök till mord på det tilltänka offret.

För försök till brott krävs det att det har förelegat fara för att handlingen skulle leda till brottets fullbordande eller att sådan fara varit utesluten endast på grund av tillfälliga omständigheter. Med andra ord måste gärningsmannen ha passerat försökspunkten.

När det gäller försöksbrott och error in persona kan finnas det olika typsituationer. En första sådan är när gärningsmannen, i uppsåt att döda en viss person, skjuter urskillningslöst in i en folkhop och dödar en annan person än det tilltänkta offret. En annan situation är när det tilltänkta offret över huvud taget inte befann sig på platsen där det faktiska offret dödades. Ett ytterligare scenario är när det tilltänkta offret visserligen befinner sig på platsen men gärningsmannen riktade vapnet endast mot någon annan. Enligt HD är försökspunkten passerad i den första situationen, men som regel inte i de två sistnämnda.

Dessutom krävs - i enlighet med täckningsprincipen - att försöksbrottet täcks av gärningsmannens uppsåt. Som utgångspunkt har gärningsmannen normalt inte haft uppsåt till mord på fler än en person.

Motsvarande gäller för en anstiftare. Det krävs därmed att anstiftaren har passerat försökspunkten i förhållande till det tilltänkta offret och dessutom har haft uppsåt till minst två personers död.

I det aktuella fallet konstaterar HD att dödandet av det faktiska offret var straffrättsligt likvärdigt med ett dödande av det tilltänkta offret. 30-åringen hade att räkna med att uppdraget skulle kunna leda till att en annan person än det tilltänkta mordoffret dog. Han ska alltså dömas för anstiftan av mordet på det faktiska offret.

När det gäller försöksbrottet på det tilltänkta offret blir bedömningen dock en annan. Såvitt framkommit riktades aldrig vapnet mot det tilltänkta offret och några skott avlossades aldrig mot honom.

Försökspunkten hade därmed inte passerats i förhållande till det tilltänkta offret och det saknas stöd för att 30-åringen hade uppsåt till mer än en persons död. Han ska därför inte dömas för anstiftan av försök till mord. Det får till följd att det tilltänkta offrets skadeståndsyrkande ogillas.

Livstidspåföljden ska dock stå fast.

Karl Engstrand

Instans: Högsta domstolen

Rättsområden: [Påföljd](#), [Brott mot person](#), [Åklagare](#), [Polis](#)

LEXNOVA NYHETER

Juridisk nyhetsbevakning och rättsdatabas

Blendow Lexnova är Sveriges mest omfattande juridiska nyhetstjänst. Vår bevakning innefattar rättsfall, lagstiftning och förarbeten inom samtliga rättsområden. Genom skräddarsydda bevakningsprofiler säkerställer du kontinuerlig uppdatering av rätt information och slipper nyhetsflöden som inte berör dig.

Läs mer på lexnova.se/nyheter